אנגעפירט פונ'ם לערער פארבאנד פון די אידישע וועלטלאכע שולן אין ווניפעג

די מעשה פון די דריי ::

(פון דער באבעס מעשיות)
פון יעקב זיפער

— 1 —

. . . און אז די באבע א קורצינקע, א קליינע, פלעגט זיך ארויסרוקן אויפ'ן נאס, נאך מעריב ראונען און אוועקזעצן זיך אויפ'ן הויכן בריקל, האבן מיר קליינינקע שוין אוועקגעווארפן דאס שפילן אין "שלי־שלך" און זי ארומרינגלען. האט דער קליי־נער יצחקל זיך ארויפגעגראבלט אויף דער באבעס שויס און די עלטערע האבן זיך אויסגעזעצט אין א ראד ארום דער באבען, און שטיל געווארט.

פארמאכט די באבע די אויגן און הויב דעם זיך געלאסן אזוי שטיל, שארכן נאר די מלוידער אירע און פלוצים שעפטשעט זי ארויס:

— ווילסט א מעשהלע? — דאס פרעגט זי יצחקלען.

— יא. — ענטפערן מיר אלע. נעמט די באבע און פארטראכט זיך א מינוט. איז דער היטל א שיינער, זומערדיק א באשטע־רנטער, גלוסט זיך קוקן... קוקן טאקע אלע און עפענען מויילעכלאך פאר פארחידושט־קייט, ווילן עפעס זאגן שוין, קומט א קול ווינטעלע אן און קילט די ציינגלאך, פאר־מאכן די מויילעכלאך און צעשמייכלען זיך. צעפשטשעט זיך די באבע, שמייכלענדיק פאר נחת:

— אי, א חיות אויפן נאס, דערציילן די מעשה פון די דריי?

האבן מיר שוין אפילו געהערט די מע־שה, ווילן מיר אבער נאך אמאל הערן, ענט־פערן מיר אלע: — יא, דערציל!

הויבט די באבע אן אויף איר שטייגער, פארשנארעווט דאס פיסקעלע און הויבט אן מיט אזא פזמון, ווייזט אויס אן אלטער פזמון שוין:

"די מעשה איז אן אלטע מיין באבע האט זי נאך פון איר באבען געהערט, און די מעשה הויבט זיך אן אזוי:
קינדער זיינען יונג
די באבע איז שוין גרא
הערט זיך איין מיט קאפ
א מעשהלע איז דא

זייט זשע שטיל און מאכט ניט קיין געשריי

ס'איז דאס שיינע מעשהלע פון די דריי.. ווייט, זייער ווייט פון דאנען, איז אמאל א גרויסע שטאט געווען. האבן דארטן זיי געוואוינט די דריי. דריי אידן. איינער איז א גרויסער עושר געווען, דער צווייטער א גרויסער למדן און דער דריטער האט גאט געדינט און עלקאנה טאג נעגרבעט און געהיטן זיך צו גיין אין גאטס וועגן.

האבן זיי אזוי געלעבט לאנגע יאר און נישט באקלאגט זיך. זיינען אבער דאך נישט אלע ציינטן גלייך. דרייט זיך אזוי לאנג דאס רעדעצקע ביז ס'דרייט זיך אי־בער — און פלוצים איז דער עושר בדיל הדל געווארן און איז געבליבן אז א שטיקל ברויט.

האבן זיינע קינדער מיט זיין ווייב גע־קלאגט און געשריען: טאטע, גיב אונז ברויט!

קאן ער נישט צוקוקן דעם צער פון זיין ווייב און דאס געוויין פון זיינע קינדער, זאגט ער אז זיין ווייב: זעסט דאך אז מיר זיינען אין גרויס נויט, האב איך מיך באטראכט, אז איך זאל אוועק פון דער היים און נעמען וואנדערן אויף דער וועלט, אפשר וועט זיך גאט דערבארעמען און מיר צושיקן א נייע פרנסה. זאגט אים דאס שטייט דאך אין די הייליקע ספרים: משנה מקום, משנה מזל, (אז מ'בייט איבער דאס ארט, בייט זיך אויך דאס מזל) גיי, און זאל דיך אליהו הנביא באגעגענען...

האבן זיי זיך געזעגנט אין גרויס געוויין און דער געוועזענער עושר איז ארויסגעגראבלט אויף דער נאגען אונטער דער שטאט ווארטן, בין ס'וועט עמיץ אנקומען, וועלן זיי גיין צו־זאמען.

לאזן מיר טאקע דעם עושר
אונטער דער שטאט שטיין
און מירן צום צווייטן גיין.—

דער צווייטער איז א גרויסער למדן גע־ווען, אבער אין שטוב איז קיין ברויט נישט געווען. האט זיין ווייב, פון שטוב ארויס אלע כלים פארקויפט, האבן זיי געהאט צו עסן און דער למדן האט געלערנט. און אז דאס האט זיך אויסגעלאזט, האבן די קינ־דער זיך צעוויינט:

— טאטע, עסן! — האט ער דאס לעצ־טע ספר פארקויפט. איז אים נישט געבליב־בען אין וואס צו לערנען. האט ער צוגערופן זיין ווייב און צו איר אזוי געזאגט:

— איז אין שטוב אפילו קיין ספר שוין נישטא, האב איך מורא, אז איך זאל חלי־לה דאס לערנען נישט פארגעסן, האב איך זיך באקלערט, אויב דו וועסט באשטיין, וועל איך אויף דער וועלט גיין, און גאט וועל מיר געבן דו קאן אויגן און מיר מיין פרנסה באשערן. האט זיין ווייב גע־זאגט אזוי:

— זאג אמאל זיך דערבארימען אויף דיר און דיך באליקן אויף דיין וועג, און מיר וועלן צו גאט בעטן און ווארטן אויף דיר.

האט דער למדן געקושט די קינדער און איז ארויס אונטערן שטאט. טרעפט ער שטעלט ער זיך אויף אוועק ווארטן, אויף נאך א מענטש, וועלן זיי אויפגיינען ניין.

וועלן זיי ביידע אונטערן שטאט ווארטן, ביז מיר וועלן ברייגענען דעם דריטן דארטן.

דער דריטער האט פון זיין ארבעט גע־לעבט. וואלט אים גוט געווען. האט אבער קיין רו אין הויז ניט געהאט, ווייל זיין ווייב איז געווען א שלעכטע. האט זי אים געוואוינט די דריי. דריי אידן. איינער איז א גרויסער עושר געווען, דער צווייטער א גרויסער למדן און דער דריטער האט גאט געדינט און ערלאך געהאלטן. ער האט א נאנצן טאג נעארבעט און געהיטן זיך צו גיין אין גאטס וועגן.

האבן זיי אזוי געלעבט לאנגע יאר און נישט באקלאגט זיך. זיינען אבער דאך נישט אלע ציינטן גלייך. דרייט זיך אזוי לאנג דאס רעדעצקע ביז ס'דרייט זיך אי־בער — און פלוצים איז דער עושר בדיל הדל געווארן און איז געבליבן אז א שטיקל ברויט.

האבן זיינע קינדער מיט זיין ווייב גע־קלאגט און געשריען: טאטע, גיב אונז ברויט!

קאן ער נישט צוקוקן דעם צער פון זיין ווייב און דאס געוויין פון זיינע קינדער, זאגט ער אז זיין ווייב: זעסט דאך אז מיר זיינען אין גרויס נויט, האב איך מיך באטראכט, אז איך זאל אוועק פון דער היים און נעמען וואנדערן אויף דער וועלט.

אויף די פעלדער און אין די וועלדער, האבן זיי פאר גרויס ווייטיק זיך צעוויינט פאר נאט:

— העלף אונז גאט רחמנות'דיקער אין אונזער נויט!

האט גאט זייער תפילה אנגענומען, און אן אלטער מאן ווייס ווי א מלאך, מיט א טארבע א לאנגע אויף די פלייצעס און א ווייס אפגעשיילטן שטעקן אין האנט, איז צו זיי געקומען. פרעגט ער זיי:

— וואס ווייינט איר אזוי, טייערע לייט?

האבן זיי צו אים געזאגט:

— און אז מירן דיר שוין זאגן, וועסטו אונז דען קאנען העלפן?... נאר גאט אליין קאן אונז העלפן. האט זיי דער אלטער שטארק געבעטן, האבן זיי אים דערציילט יעדער זיין בראה: דער עושר האט דער־ציילט אזוי:

— כ'האב מיין ווייב און קינדער אי־בערגעלאזט הונגעריקע, ווער ווייסט צי זיי לעבן נאך?

דער למדן האט זיך באקלאגט:

— כ'בין א גרויסער למדן, האב איך אלע ספרים אויף עסן פארקויפט און איצ־טער בין איך אזוי אפגעריסן אז איך שעם זיך אפילו קומען צווישן לייט און זאגן ווער איר בין. און מיין הויזגעזינט, ווי און ווינד, וואס איז מיט זיי?...

און דער גאטס פארטכיקער האט אזוי גע'טענה'ט:

— עסן האב איך דוקא יא געהאט, נאר מיין ווייב איז א שלעכטע, האב איך מיין הויז פארלאזט, האב איך נישט קיין היים, וואס זשע זאל איך טאן, וואו זשע זאל איך גיין?

— האט דער אלטער אויסגעהערט זיי־ערע רייד און צו זיי אזוי געזאגט:

— הערט מיך אויס, באטרייבטע לייט, וועט אייך גוט זיין. איך האב פאר יערן פון אייך א מתנה, געהאלפן צו ווערן פון אייער נויט. נאר איר דארפט זיין געהיט צו פאלגן וואס איך זאג.

דערפרייען זיך די דריי און דאנקען און לויפן אים אן זאנן צו צו פאלגן, וואס ער וועט זיי נאר זאגן.

רוקט זיך ארויס דער אמאליקער עושר פון פארנט, און באקומט א מטבע א פאר־צייטישע פון ריינעם גאלד און דער אלטער זאגט אים אזוי: נעם די מטבע אז גיי צום ווייב אזן קינד, זוך אויס דעם שענסטן קאסטן אין דיין הויז און באהאלט די מטבע דארט. די מטבע וועט ביי דיר קיינער נישט נעמען, זי איז דאך שוין אן אלטע... נאר דעם קאסטן וועט פול ווערן מיט רענד־לאך... זאלסטו קיינעם דערפון נישט זאגן נאר אויסקויען תיכף א בית המדרש וואו מ'זאל זיצן און לערנען טאג און נאכט און שטענדיק זאלן ארימע לייט זיין דיינע געסט. טוסטו אזוי, וועט דיר אייביק גוט זיין.

פרייט זיך דער עושר און יאגט זיך אהיים.

וועלן מיר אים לאזן גיין
און זעען, וואס וועט ווייטער זיין —

רופט דער אלטער דעם למדן צו און זאגט אזוי:

— פאר דיך האב איך א ספר אזא, אן אלטס שוין, פון פארצייטן נאך, לערנען אין דעם קענסטן נישט, — נאר גיי אהיים און לייג עס אין א באזונדער חדר אריין, ווערט די שטוב באלד פול מיט ספרים. וועסטו האבן צו פארקויפן — וועסטו דעם ווייב און קינד שפייזן און צייט האבן צו לערנען אויך. כאפט דער למדן דאס ספר און לאזט זיך גיין.

לאזן מיר דעם למדן אפ
און מירן זען דעם דריטנס נאב...
צום דריטן זאגט דער אלטער:

— ביי דיר אין הויז, האט דער שטן זיך באזעצט, דרייט זיך דארט ווי א ווינט מיל אין פוסטן פעלד, וועל איך געבן דיר א ריינג. הענג אים אויף, אויפ'ן וואנט, וועט דיין ווייב קוקן אויף דעם ריינג. טוט ער זיך א דריי און דיר וועט ווערן גוט...

צעשפרייט ער די הענט און זאגט אזוי:

— שטארקע מיינע הענט, וואוייל צו אייך, — איר וועט ווידער ארבעטן קאנ־נען...

ווייל ער נאך עפעס זאגן צום אלטן, איז אבער דער אלטער שוין פארשוואונדן און נאר דעם שטעקן געלאזן, נעמט ער אים און גייט אהיים.

וועלן מיר אויך נישט בלייבן שטיין
און צוריק צום עושר גיין — — —

(שלום קומענדיקן פרייטאג)

ענטפערס אויף שאראדעס

דער ענטפער אויף דער שאראדע נו. 19 (פרייטאג, דעם 27טן פעברואר) איז פרץ הירשביין.

ריכטיקע ענטפערס האבן צוגעשיקט די קינדער: חיים ראבקין (צוויי שאראדעס) און בתיה פראטקין.

פון וואך צו וואך

א פרוי פליט פון לאנדאן קיין קאפשטאט (דרום-אפריקע)

זי פאלט אריין אין ים און ווערט נעראטעוועט

אנהייב יאנוואר איז די באריטמטע ענ־גלישע לופט־פליער מיט שפונער ארויסגע־פלוגן צוזאמען מיט'ן קאפיטאן עדווארד אויף א רייזע פון לאנדאן קיין קאפשטאט. זי האט געוואלט שלאגן דעם רעקארד, וועלכער איז דערגרייכט געווארן פאראיארן דורך צוויי לופטפליער פון ענגלאנד. דער אלטער רעקארד האט באטראפן ניין טעג. זי האט געוואלט דעם מהלך דורכמאכן אין פינף טעג, ביים ארויספליען פון איטאליע איז מיטן עראפלאן געשעען א קאטאס־טראפע, און די רייזע איז איבערגעריסן געווארן.

מיט שפונער דערציילט פאלגנדעס וועגן איר לופטפלי:

א רייזע בשעת א שטורעם

נאכן ארויספליען פון רוים האט איך זיך צוגעלייגט שלאפן. קאפיטאן עדווארט האט געפירט דעם עראפלאן. אין דריי שעה ארום האב איך זיך אויפגעכאפט און דער־זען, אז מיר געפינען זיך אין א געפל. אין רוים האט מען אויס פאראויסגעזאגט א פרעכטיקן וועטער. גלייך נאך נעאפל האט אונז באענט א שטורעם.

די קאטאסטראפע

כ'האב געפרעגט מיין מיטרייזנדער, וואו מיר געפינען זיך. ער האט ביי מיר געבעטן די מאפע, וועלכע כ'האב געהאט אין קע־שענע. ווי נאר אבער איך האב אויסגעצייגט מיין האנט, האט זיך דערהערט א שרעק־לאכער קלאפ. דאס איז געווען 2 מינוט האלב נאך צוועלף.

די מאשין איז אריינגעפאלן אין ים. דאס וואסער האט זיך געגומען אריינרי־סען אין קאבינע. כ'האב זיך געווארפן צום פענסטער, אבער אין דער זעלבער רגע האב איך באמערקט, אז דער אפאראט שפאלט זיך אויף צוויי העלפטן: ס'האט זיך געמאכט אן עפענונג, און דורך איר בין איך ארויפגעשוואומען אויפ'ן ים.

דער קאמף מיט די קאלטע כוואליעס

פון ברעג האבן געשיינט פייערן. הינ־טער זיך האב איך באמערקט דעם קא־פיטאן עדווארט.

— ווי פילט איר זיך?

— אויסגעצייכנט! שווימט צום ברעג.

איך בין געשווומען, אראפוואר־דנדיק גלייכציטיק פון זיך די שווערע קלייידער. דאס וואסער איז געווען רואיק, אבער קאלט. פון אויפרעגונג האב איך אבער ניט געפילט דעם פראסט. אין צוויי שעה ארום האב איך דערגרייכט דעם ברעג ביים בעלמאנטער איינגאנג ניט ווייט פון א באן סטאנציע.

די רעטונג

א בארוועסע האב איך זיך דערשלעפט צו א פישער הייזל: קודם כל האב איך געבעטן, זיי זאלן זיך לאזן מיט א שיפל אויפזוכן עדווארדן. ביז וואנען כ'האב זיך אבער אויסגעטענט כ'מיט די פארשלאפע־נע פישער, איז אוועק א האלבע שעה. דאס שיפל האט טאקע באלד געבראכט מיין מיטרייזנדער.

(::)

רעטעניש

91. וואס ווערט א ציג נאך זיבן יאר?
92. וואס איז אונטער א פערינע?
93. וואס איז שווערער — א פוד (40 פונט) אייזן, צי א פוד פוד?
94. וואס קאן מען זעען און ניט אנגע־מען?
95. אין וואס פאר א פעסל קאן מען קיין וואסער ניט גיסן?
96. האט ציין און קאן ניט עסן?
97. וואס לויפט און שטעלט זיך ניט אפ? (נו. 96 און 97 זיינען צוגעשיקט פון טעוול דובאוו)
98. פארוואס איז דער בוכשטאב "יי" קיינמאל ניט שפעט?

די ענטפערס אויצף די רעטענישן פון פרייטיק, דעם 27טן פעברואר זיינען: — נו. 81 — וואסער; נו. 82 — א נול (0); נו. 83. — א פען; נו. 84. — דאס וואס זי פארזוכט. נו. 85 — דער זינען.

ריכטיקע ענטפערס אויף פריערדיקע רע־טענישן האבן צוגעשיקט די קינדער: חנה'לע ניטערמאן, (1 רעטעניש); סארע־לע ליבקינד (4 רעטענישן) לאה פאסטינ־סקי (4 רעטענישן).

קינדער! פארגעסט ניט די אנ־קעטע דעם ערשטן פרייטאג אין גרייט זיך צו ענטפערן אויף פראגן

אפגעשטעלט דעם צוג

א פויער איז געשלאפן אויף דער אויר־בערשטער באנק פון וואגאן. די באן האט זיך ראפטאס אפגעשטעלט און דער פויער איז אראפגעפאלן מיט א שטארקן קלאפ.

— אהא, דאס הייסט א זעץ. איך האב מיט אים אפגעשטעלט דעם צוג.

(::)

אין בין דאך עלטער

בערל און שמערל האבן זיך געטראפן אין באר.

— אוי, בערל, ביסטו שמוציק, — האט בערל זיך אפגערופן.

— דו, שמערל, טו א קוק אויף זיך, וועסטו זעען, אז דו ביזט נאך שמוציקער פון מיר — האט בערל געענטפערט.

— וואס איז דער וואונדער, — האט בערל געזאגט. — איך בין דאך מיט דריי יאר עלטער פון דיר.

צוגעשיקט פון אהרן מארגאלים.

(::)

לערנען בלק

דער לערער האט געלערנט חומש מיט די קינדער. אין קלאס איז געווען אן אומ־ארדענונג. דער לערער איז געווארן בייז און האט אויסגעשריען "איך וועל באלד מיט אייך לערנען בלק!"

— לערער, אויף וועלכן זייטל געפינט זיך דאס? — האט איינער א פרעג גע־טאן.

די קינדער האבן אויסגעשאפן א געלעכ־טער.

צוגעשיקט פון חיים ראבקין.

(::)

שפריכווערטער:

25. ארבעט מיידעלע וועסטו קריגן א קליידעלע.
26. וואס שטיילער דו וועסט פארן אלץ ווייטער וועסטו קומען.
27. פון אייליגיש קאן קיין גוטס ניש־ט ארויסקומען.
28. פרעגט ניט דעם רופא, נאר פרעגט דעם חולה.
29. גאט שיקט צו די רפואה פאר דער מכה.
30. אן א באלעבאסטע וויינט די שטוב.

(די שפריכווערטער, אן א סך אנדערע (מיר וועלן זיי געבן אין די ווייטערדיקע נומערן) האט צוגעשטיקט אמאליע יורא־ווי־טש).

זוייטיקן

נאכ'ן עסן

וואס א סך רופאים "אומפארדייאונג" איז זייער אפט ניט מער ווי אן איבערפלוס פון זייערקייט אין מאגן. די נערוון פון מאגן זיינען איבער־סטי־מולירט געווארן, און די שפיין ווערט זייער. די קארעקטור איז אן אלקאלאי, וואס געטראליזירט זייערקייטן מאג־מענטאל. די בעסטע אלקאלאי וואס איז באוואוסט צו דער מעדיצינישער וויסנ־שאפט איז פיליפס' מילק אף מאגנע־זיא. דאס איז פארבליבן דער סטאנ־דארד אנטי־עסיד מיט דאקטוירים אין די 50 יאר זינט עס איז דערפונדן גע־ווארן.

איין פולע לעפל פון דער ניט־שער־אבער, טעמ'לאזער אלקאלאי וועט געטראליזירן מאמענטאל א סך מאל אזוי פיל זייערקייט, און די סימפטא־מען פארשווינדן מאמענטאל. איר וועט קיינמאל ניט נוצן קיין גראבע מעטארן ווען איר וועט איינמאל אויסגעפינען די עפישענסי פון דעם מער אנגענע־מען מיטל. א קליינע פלעשל אין גע־נוג צו וויזן איר פארדינסט.

זייט זיכער צו קויפן עכטע פיליפס' מילק אף מאגנעזיא צוגעשריבן פון דאקטוירים פאר איבער 50 יאר צו קארעגירן איבערפלוס זייערקייט. 50 סענט א פלעשל; אין יעדער דראג־סטאר. קאמפליט דירעקשאנס פאר אר־רע פילע נוצן געפינען זיך מיט יעדער פלעשל.

די עכטע מילק אף מאגנעזיא איז שטענדיק א פליסיקייט—קיינמאל ניט א טאבלעט. ניט אכטונג אויף פיליפס' נאמען אויף דעם פלעשל.

געמאכט אין קאנאדע.

דער געווערקשאפטן קאמפיין אין עדמאנטאן נעמט אריין אלע שטאטישע ארגאניזאציעס

עדמאנטאן, אלטא.—אויף דער זיצונג פון פאראייניקטן קאמיטעט פאר'ן געוו. קאמ־פיין אפגעהאלטן מיטוואך, 11טן מארט, אין ת"ח. אונטער דער פארזיצערשאפט פון דאר טש. מרגלית, זיינען געווען פארטרא־טען אויסער די חברים: ב. מארגאלים, ה. מרגלית, ב. גורעוויטש, ש. לעווין, א. אווערבאך, י. נעלסאן, ס. באבאר, א. העס־טרין, ב. הערמאן, מ. פאלאק ס. באגוס, ה. סאטאנאוו, ל. פעקארסקי, ד. ר. ווייסטויב און מ. נאעלמאן. אויף די פארשטייער פון די פאלגנדע ארגאניזאציעס:

בני ציון, א פראטקין; בני ברית, ס. שור־לער; ארבעטער רינג; יאנג דזשודעא; פרוי־ען פיאנערן, פאטאנאן. פאלקס לעווין; פראגרעסיווע פרויען, מ. בערנשטיין, ס. בערנשטיין; הדסה, ה. נארפין, א. גאלד־מאן, מ. שובין; מוטערס קאמיטעט, וו. ווייסמאן, מ. ב. כהן.

ביי דער פראזאמלונג זיינען באהאנדלט געווארן פארשיידענע פראגן און צוזאמענ־האנג מיטן פארשטייענדיקן געוו. קאמפיין און ס'איז באשלאסן געווארן פארוואנדלען חבר בראצאס'ס באזוך אין א אמת'ן פאלקס יום טוב, דורך איינגארדענען א באנקעט מיט א פ ר ר י ע ן איינטרים פאר אלע־מען.

די פארזאמלטע חברים און פארשטייער זיינען געקומען צום באשלוס און אנערקע־נונג, אז ארבעטער ארגאניזאציע אין ארץ־ישראל. זיי הייסן צו טאן, דער פירנדער נייסט פון דער ציוניסטישער באוועגונג אין ארץ־ישראל און אויך אין גלות. זיי זיינען דער אקטיווער, סאלידארער און בויענדער עלעמענט אויף אלע געביטן פון אידישן לע־בען, און די פארזאמלטע האפן, אז קיין איד אין עדמאנטאן און אומגעגענט, מאן אדער פרוי, וועט נישט פארפעלן די גע־לעגענהייט אנטייל צו נעמען אין דעם קבלת פנים פאר דעם שליח חבר יוסף בראאין.

עדמאנטאן איז אין היי יאר איבער־גענעבן געווארן די בכורה צו זיין די ער־שטע אויפצונעמען דעם שליח פון דער "הסתדרות", און זיי וועלן זיכער מיט דער פולער פאראנטוואורטלאכקייט מאכן דעם הייז־ארין קאמפיין דעם דערפאלגריי־כסטן אין דער צאל פון ביישטייערער אין באזד בער פון חבר בראצאס'ס עפנטלאכע רעדעס וואס ער וועט דא האלטן.

מ. נאעלמאן, סעק.

"באַ'טעם'טע אידישע מאכלים" - א נייער קאָך־בוך, וואָס וועט דערפרעהען דאָס האַרץ פון יעדער אידישער באַלעבאָסטע

ענטהאלט צוויי הונדערט און פופציג רעסיפיס פון די געשמאקסטע נארהאפטע מאכלים פאר אלע טעג אין יאהר און פאר די ימים טובים. — אן אויסערגעוועהנליכער אויסוואהל פון רעסיפיס פאר אלערליי פסח'דיגע מאכלים און געבעקסען. — גרעסטע שפייז־עקספערטען האבען געארבייט אויף דעם קאָך־בוך. — באציערט מיט פרעכטיגע אילוסטראציעס.

מיר ווילען דא באקענען די אי־דישע באלעבאסטעס מיט א נייעם מערקווירדיגען בוך וואס איז ניט לאנג צוריק ערשינען. מיר זיינען זיכער, אז בלויז דער אנבליק פון דעם בוך וועט אויסרופען פרייד אין זייערע הערצער, וואס פאר א בוך איז עס? דאס איז ניט קיין ראמאן, אז אויך ניט קיין זאמלונג פון לידער און פאביען. דער בוך, פון וועלכען מיר ריידען דא, איז אבער זיכער פיעל ניצליכער פון א סך ראמאנען אדער אנדערע סאר־טען ליטעראטור אין ער פארשאפט אויך מעהר אלע מעהר סאר־טען.

אז כדי ניט צו האלטען אייך ווייטער נעשפאנט און נייגעריג, וועלען מיר אייך זאגען וואס פאר א סארט בוך דאס איז. דאס איז א קאך־בוך. אבער ניט קיין נעוויינ־ליכער. נור איינער פון די אינטע־רעסאנטעסטע. וואס איהר האט וועז עס איז געזוכט.

קודם כל איז דער דאזיגער ניי־ער קאך־בוך געשריבען אין צוויי שפראכען, אין אידיש און אין ענגליש. געשריבען איז ער זעהר פאפולער אזוי, אז יעדער זאל סענען פארשטעהן לייכט אז דער אויסגעצייכנטער לייכט אינהאלט. דער קאך־בוך ענטהאלט צוויי הונדערט און פופציג רעסיפיס פון די געשמאקסטע מאכלים און געבעקסען, וואס די קונסט פון קאכען און באקען האט נור געקענט צוטראכטען. די רע־סיפיס זיינען צוגעגרייט געווארן פון דער בעסטע שפייז־עקספערטען און ערשטע קאכסע דייעטישענס. נאר א מעלה האב־בען דיעזע רעסיפיס, וואס זיי זיינען צו־געפאסט צו דעם פראציזעלען אידי־שען. ווי אויך צו דעם מאדערנעם נעשמאק פון דער אידישער היים אין אמעריקא. די וואס האבען צוגעגרייט די רעסיפיס האבען געהאט אין זינען דעם נעשמאק, די פארזיכערונגען און נעוואוינ־הייטען פון דעם אלטען דור און אויך פון דעם יונגען, וואס איז שוין געבוי־רען אדער דערצייגען געווארען אין אמע־ריקא.

די רעסעפיס נעהמען ארום די שפיי־זען וואס זיינען נוט פאר אלע טעג פון יאהר און אויך פאר אלע אידישע ימים טובים. באזונדערס אינטערעסאנט זיי־נען די רעסיפיס פאר פסח, וואס אין, ווי באקאנט, א גאנץ באזונדערער יום טוב צווישען אלע אנדערע אידישע ימים טובים — וואס אנבעלאנגט די ספעציע־לע שפייזען און געבעקסען. וואס די באַ־לעבאסטע דארף צוזריטען. באלעבאס־טעס, וואס וועלען דורכקוקען די רעסי־פיס און זיי נאכפאלגען אויפמערקזאם, וועלען איינפאך איבערראשט ווערען פון דעם אוצר פון אלערליי שפייזען און גע־ווינסען, וואס יעדע באלעבאסטע קען אן רייך ווי נור מעגליך. דער דרוק איז א פרעכטיגער. דאס פאפיער איז דאס בעסטע. די קאלירטע אי־לוסטראציעס פארכאפען דאס אויג מיט זייער שענהייט.

דער נייער מאנישעוויטש מצה קאכפאבי־כוך "בע'טעם'טע אידישע מאכלים" קומט אויך אין א פראכטפולען איינבונד, באציערט מיט באדער־נע באפוצונגען. איהר האט אויף אזא אופן פאר זיך ניט בלויז א ניצ־ליך בוך. פון וועלכען יעדע באלע־באסטע קען שעפען א מאסע באַ־לעהרענדע אינפארמאציע וועגען צוגרייטען אלערליי שפייזען און געבעקסען. נור אויך אז אמת'ע קונסטווערק לוים דער אויסשטאַ־טונג און אנציהענדען אויסזעהן.

די מאנישעוויטש מצה קאכפאבי־כוך האט זיך געלאזט קאסטען אז די גרויסע סומע, ווייל זי וויל מיט דעם קאך־בוך דיינען די אינטערע־סען פון די אידישע באלעבאסטעס און אויסדריקען צו זיי די אנערקע־נונג פון דער פירמע פאר זייער פארערען אלץ מעהר די מאנישעוויטש מצה און מצה־פראדוקטען. אט דער קאך־בוך איז צוגעגרייט געווארען פאר'ן טעג־ליכען נעברויך, דאך קענען די מע־הרסטע רעסיפיס אויך באנוצט ווערען אין די אכט טעג פסח, — אבער בתנאי, אז די שטאפען וואס ווערען נעברויכט זאלען זיין אמת כשר לפסח, פונקט ווי די מאנישעוויטש מצה פראדוקטען.

ווען מען זאל דארפען געהן קויפען דעם בוך, וואלט מען זייער נעדארפט צאהלען פאר איהם פון א דאלאר פופציג ביז צוויי דאלאר א קאפיע. די מאנישע־ווישע פירמע האט אבער איהם ניט אפ־גערוקט צוליעב קאמערציעלע צוועקען און פראאפיטען און ניט דערפאר א מע־ליכפייט יעדער באלעבאסטע צו מעגען קריגען אט דעם פראכטפולען קאך־בוך פריי.

ווי אזוי? מען דארף אריינשיקען 10 קופאנעס, וועלכע מען געפינט אין יע־דען פעקערזיק פון מאנישעוויטש מצה און מצה־פראדוקטען (יעדער פעקערזיק ענטהאלט א קופאן) און 10 סענט צו דעקען די קאסטען פון פאסט און פא־קונג, און די מאנישעוויטש פירמע שיקט אויך מיט פארגענינען דעם קאך־בוך. וואס ענטהאלט ארום הונדערט און זעכ־ציג זייטען און 250 אויספרוביריטע רע־סעפיס.

מיר ווייינען זיכער, אז קיין באלעבאס־טע וועט ניט פארפעהלען צו באנוצען זיך מיט אט דער געלעגענהייט. עס איז ווינשענסווערט, אז די באלעבאסטעס זאלען עס טהאן טאקע שוין, כדי זיי זאל לען נאך הענען האבען דעם קאך־בוך אויף פסח און מאקע נאך היינינען פסח מאכען נעברויך פון די פיעלע רעסעפיס, ווי אזוי, צוגעגרייטען די געשמאקס־טע פסח'דיגע מאכלים און געבעקסען פון וועלכע א סך באלעבאסטעס האבען נאר בריהער קיין באגריף ניט געהאט.

צוגרייטען אהן שווירינקייטען און אנ־שטרענגונגען, אז מען וועט זיך פשוט די איינונג ניט גלויבען. עס איז אבער אזוי, און מען קען עס זיך לייכט אי־בערצייגען, ווען מען קוקט דורך דעם נייעם מערקווירדיגען קאך־בוך "באַ־טעם'טע אידישע מאכלים" פון וועלכען מיר שרייבען דא.

און איצט, ווען מיר הערען אייך שוין אויסגעזאגט דעם סוד פון דעם בוך און אויך געשילדערט זיין כאראקטער, וועט אייך נעמען אין דעם קבלת פנים אין דעם בוך אויפ'ן אלץ. דאס איז אן אמת'ער אינגאנג אין דעם בוך, אז מען וועט אויך אויפ'ן אלץ אויפ'ן אלץ אויפ'ן אלץ